

Statsforvalteren i Innlandet

Forvaltningsplan for Eikersrudtjernet naturreservat

– Vestre Toten

Høringsdokument 25.04.23

Forvaltningsplaner for verneområder finnes på *Forvaltningsplaner på nett* (Miljødirektoratet):
Dette er en utskrift- og lesevennlig versjon av samme plan. Lenke: ([sett inn ny lenke ...](#))

Forsidebilde; Moserik kalkgranskog,, Eriksrudtjernet naturreservat. Foto: Tor Erik Brandrud

Innhold

1. Innledning	5
1.1. Om forvaltningsplanen	5
1.2 Forvaltningsmyndighetens oppgave	7
2. Områdefakta.....	7
2.1 Internasjonale forpliktelser	7
3. Natur	8
3.1 Beskrivelse	8
3.2 Naturtyper	9
3.3 Arter	9
3.4 Røddlistearter	10
3.5 Geologi	12
3.6 Kulturminner	12
3.7 Annen påvirkning	12
3.8 Eierstruktur	13
4. Verneprosess	13
5. Brukshistorikk	14
5.1 Skogbruk – landbruk	14
5.2 Friluftsliv	15
5.3 Jakt og fiske	15
6. Forvaltning	16
6.1 Skjøtselsplan	16
6.2 Besøksforvaltning	16
6.3 Forvaltningsutfordringer	16
6.3.1 Ferdsel – friluftsliv	16
6.3.2 Skjøtsel	17
Bevaringsmål	18
Praktisk gjennomføring av skjøtsel.....	18
Skjøtselstiltak sammendrag	18
6.4 Naturmangfoldloven	20
6.5 Verneforskrift	21
6.6 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer	21
7. Litteratur	28

Vedlegg: bilder av bygg/innretninger og traktorveger i reservatet.

1. Innledning

Godkjent av: Statsforvalteren i Innlandet

Oppstartsdato: 31. januar 2023

Planlagt revisjon

Godkjent dato: juni 2023

Høringsdato: april/mai2023

ephorte saksnummer 2023/181

Forvaltningsmyndighet	Statsforvalteren i Innlandet
Forvaltningsmyndighetstype	Statsforvalter
Oppsyn	Statens naturoppsyn
Fylker	Innlandet
Kommuner	Vestre Toten
Verneform	naturreservat
Verneplan	Skogvern
Vernet dato	11.02.2022

1.1 Om forvaltningsplanen

Verneformålet med Eriksrudtjernet naturreservat er å bevare et område som representerer bestemt type natur i form av en svært rik og velutviklet kalkgranskog i tillegg til andre sjeldne og truede naturtyper som urterik kalkfuruskog, kalktørreng, lågurtgranskog og velutviklet kalksjø med mergelbanker. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for svært mange sjeldne, sårbare og truede kalkbarskogsoppper og generelt store bestander med kalkarter samt store forekomster av bestanddannende kransalger.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Noen av naturtypene er delvis kulturbetingede og skjøtselsavhengige.

Forvaltningsplanen for Eriksrudtjernet naturreservat inngår i prosessen med utarbeidelse av slike planer for de mindre verneområdene (naturreservatene) i Innlandet. Det er ikke tidligere utarbeidet forvaltnings- eller skjøtselsplan for Eriksrudtjernet naturreservat. Forvaltningsplaner blir prioritert utarbeidet for verneområder der det er behov for skjøtselstiltak for å fremme verneverdiene, samt der det er flere bruksinteresser som må få en nærmere avklaring av sin virksomhet i verneområdet.

Forvaltningsplaner er viktige for å ivareta verneformål og verneverdier i et langt tidsperspektiv. Hjemmel for å utarbeide en forvaltningsplan for Eriksrudtjernet naturreservat finnes i verneforskriften § 10. Etter verneforskriftens § 9 kan forvaltningsmyndigheten iverksette skjøtselstiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formål med vernet. Det ble i august 2020 utarbeidet et foreløpig skjøtselsnotat som var vedlagt verneplanforslaget for Eriksrudtjernet. Skjøtselsnotatet er bearbeidet og gjort noe mer utfyllende og er nå en egen skjøtselsplan som er som et vedlegg til denne forvaltningsplanen;

Eiksrudtjernet naturreservat – utkast til skjøtelsesplan. Kistefos/Geir Høitomt, 15. mars 2023. Hovedprinsippene i skjøtelsesplanen framgår i kap 6.3.2. i forvaltningsplanen med for tiltakene i detalj, herunder nærmere retningslinjer for skjøtelsestiltakene, vises det til skjøtelsesplanen.

Forvaltningsplanen har fokus på naturverdiene i området, trusler mot dem og tiltak som bidrar til å sikre disse verdiene, samt retningslinjer for bruk og forvaltningen av området.

Retningslinjene gir større forutsigbarhet for brukerne for hva som kan forventes tillatt og ikke etter verneforskriften. Forvaltningen av naturreservatet skal kunne gi rom for en bruk av området som ikke går på bekostning av verneformålet på kort og lang sikt, og samtidig holder seg innenfor verneforskriften. Målsettingen med forvaltningsplanen blir derfor å gi konkrete retningslinjer for en bruk som holder seg innenfor disse rammene. Forvaltningsplanen inneholder konkrete bevaringsmål som gjør det mulig å evaluere forvaltningen av reservatet, herunder effekten av eventuelle tiltak.

Det er behov for ulike skjøtelsestiltak på storparten av arealene i Eiksrudtjernet naturreservat. Reservatet er delt inn i ulike skjøtelsoner, tiltakene og prioriteringene mellom dem vil være ulike.

Forvaltningsmyndighet for verneområdet er Statsforvalteren i Innlandet, som også er ansvarlig for utarbeidningen av forvaltningsplanen. Planen var på høring i april/mai 2023. Statsforvalteren i Innlandet vil egengodkjenne forvaltningsplanen. Det kan bli gjort enkelte justeringer etter høring, i tråd med noen relevante høringsinnspill. Planen er også tilpasset nasjonal mal for nettbaserte forvaltningsplaner, og vil bli publisert på nett etter den er vedtatt. Ansvarlig saksbehandlere for planutkastet er Harald Klæbo/Kolbjørn Hoff, med Vebjørn Knarrum som ansvarlig leder. Skjøtelsesplanen (vedlegg) er utarbeidet av Kistefos Skogtjenester v/Geir Høitomt.

Lillehammer, juni 2023.

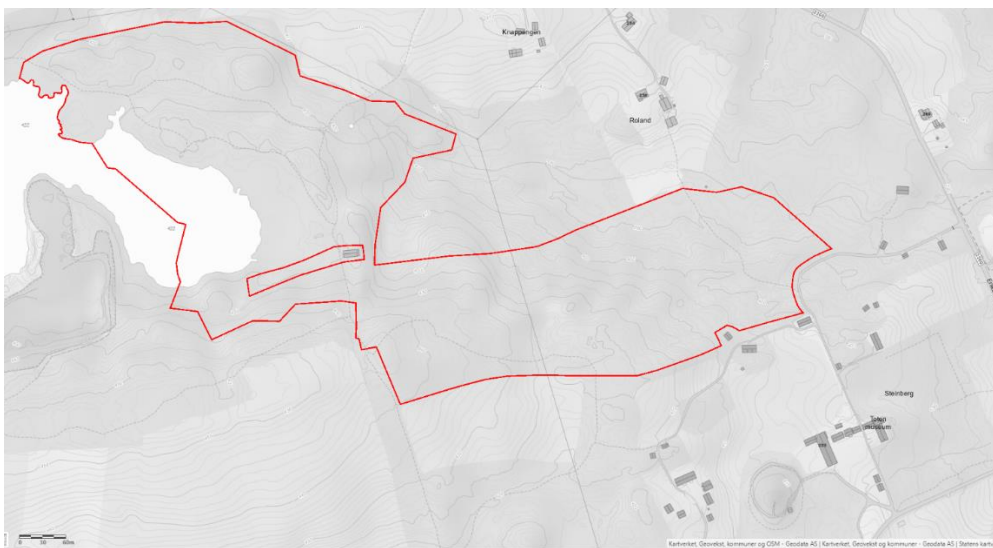

Fig 1. Eiksrudtjernet naturreservat. Stenberg museum i sørøst.

1.2 Forvaltningsmyndighetens oppgave

Forvaltningsmyndigheten (her: Statsforvalteren i Innlandet) har ansvar for å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet, og å treffe nødvendige tiltak hvis verneverdier trues. Forvaltningsansvaret innebærer utøving av myndighet etter verneforskriften. I hovedsak innebærer dette myndighet til å gi dispensasjon fra vernebestemmelsene og myndighet til å gi utfyllende retningslinjer om forvaltning og skjøtsel gjennom forvaltningsplaner. Forvaltningsmyndigheten har videre ansvar for informasjon til grunneiere, rettighetshavere og allmennheten, samt skjøtsel, registrering og dokumentasjon av naturverdier.

Fylkeskommunen er myndighet etter Lov om kulturminner. Tiltak i forbindelse med kulturminner i naturreservatet må derfor må avklares med Innlandet Fylkeskommune. Det eneste kjente kulturminnet i reservatet er steinbruddet jf pkt 3.6.

Oppsyn i verneområdet gjennomføres av Statens Naturoppsyn (SNO) på oppdrag fra forvaltningsmyndigheten. Oppsynet kontrollerer at vernebestemmelsene overholdes og gjennomfører naturfaglige registreringer. Oppsynsoppgaven er imidlertid begrenset innenfor de tildelte rammer. Det er et mål at det blir utført oppsyn regelmessig, og ved behov for oppfølging og kontroll av gitte dispensasjoner med vilkår som er gitt innenfor verneområdet. SNO har også som oppgave å etterse/vurdere status på bevaringsmålene som er satt for reservatet.

2. Områdefakta

Eriksrudtjernet (vv00003738)

Landareal (daa) 225

Sjøareal (daa) Nei

IUCN-status IUCN_IA

Ramsar-status

Emerald-status

2.1 Internasjonale forpliktelser

IUCN-tekst

IUCN (den internasjonale naturvernunionen) deler verneområder inn i ulike kategorier. Eriksrudtjernet naturreservat tilsvarer IUCN-kategori 1A (Strict Nature Reserve) som har definisjonen:

"Land- eller sjøareal som inneholder særegne (ev. enestående eller unike) eller representative økosystemer, geologiske eller fysiologiske forhold og/eller arter, skal være tilgjengelige hovedsakelig for vitenskapelig forskning og/eller miljøovervåking."

Bernkonvensjonen-tekst

Emerald Network er et nettverk av viktige områder for biologisk mangfold i Europa, under Bernkonvensjonen. Områdene i Emerald Network skal sikre overlevelsen av truede arter og naturtyper i et europeisk perspektiv.

3. Natur

3.1 Beskrivelse

Eikersrudtjernet naturreservat ligger i østre del av Vestre Toten kommune og ligger i sørboreal vegetasjonssone. Berggrunnen består av kalkstein, skifer og mergelstein som gir grunnlag for de svært rike vegetasjonstypene i området. Jordsmonnet er grunt. Det består av øst-vest-gående kalkrygger omkring den østre delen av Eikersrudtjern, og strekker seg videre østover til Toten museum Stenberg. Særlig den vestre delen av området (omkring tjernet) består i hovedsak av moserik kalkgranskog på grunne kalksua og omkring kalkblokker. Kalkgranskog dekker ca. 100 daa i området. Det forekommer også fragmenter av kalkfuruskog og kalktørreng omkring badeplass på odden på nordsiden av tjernet.

Formålet med vernet er å bevare et område som representerer bestemte typer natur i form av en svært rik og velutviklet kalkgranskog i tillegg til andre sjeldne og truede naturtyper som urterik kalkfuruskog, kalktørreng, lågurtgranskog og velutviklet kalksjø med mergelbanker. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for svært mange sjeldne, sårbare og truede kalkbarskogsopper og generelt store bestander med kalkarter samt store forekomster av bestandsdannende kransalger. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Noen av naturtypene er delvis kulturbetingede og skjøtselsavhengige.

Særlig den rikeste kalkgranskogen på sørsiden av tjernet utgjør e viktig kjerneområde for rødlistede kalkbarskogsopper. Her ble det i 2017 registrert til sammen 14 rødlistearter (hvorav 5 truede arter). I den østre delen av området er det dominans av lågurtgranskog, stedvis også med et betydelig bjørk- (og ospe-) innslag som rester etter tidligere tiders beiteskog med hagemarkspreg (området til Stenberg). I øst er det en del eldre, fleraldret skog, mens den vestre, rikeste delen har mye skog i hogstklasse 4.

Kalkgranskog vurderes å ha et stort udekket vernebehov i Innlandet som helhet, og Eikersrudtjernet naturreservat bidrar med høy mangeloppfyllelse for den truede naturtypen kalkgranskog. Reservatet har en av de to rikeste og mest velutviklede kalkgranskogene (sammen med Kauserudtjernet naturreservat) på Vestre Toten. Den tilliggende, intakte og velutviklede kalksjøen/kransalgesjøen Eikersrudtjern har mergelbanker og større forekomster av bestandsdannende kransalger. Den østre delen av tjernet er en del av naturreservatet, bidrar også til å trekke opp verneverdien.

Brukerinteressene i området er knyttet til friluftsliv/rekreasjon. Det er noe ferdsel fra museet, det er enkelte sier i området. Det er en badeplass ved Eikersrudtjernet der det også er en gapahuk for resting for de som går tur i området. Det er en merket sti som går igjennom område som er en del av det lokale stinettet som vedlikeholdes av Ihle Turlag. Sentralt i reservatet er det en skytebane som er grenset ut av verneområdet. Naturlige innfallsporter med parkeringsmuligheter er ved Eikersrud i nord og fra Stenberg Museum i sør-øst.

3.2 Naturtyper beskrivelse

Området ligger i sørboreal vegetasjonssone. Her følger en kort beskrivelse av de viktigste skogtypene for biologisk mangfold i reservatet.

I reservatet finnes i hovedsak naturtypene *moserik kalkgranskog* og *rik lågurtgranskog*. Det finnes fragmenter av *urterik kalkfuruskog*. Disse hovedtypene har en annen naturtypeinndeling etter NiN-systemet. Se for øvrig Brandrud, T. E og Dima, B. 2018 for mer inngående beskrivelse av naturtyper i reservatet, samt utkastet til skjøtselsplan (Kistefos 2023, vedlagt).

3.3 Arter beskrivelse

De største verdiene knyttet til biologisk mangfold i Eriksrudtjernet naturreservat er innslaget av jordboende kalkbarskogsopper. Disse kan betegnes som mer eller mindre habitat-spesifikke arter, dvs. det er arter som er helt eller nesten helt knyttet til et bestemt habitat, i dette tilfellet til kalkbarskog. Det er foreløpig foretatt få kartlegginger her, men basert på habitat-kvalitetene, så er det rimelig å anta at området kan huse de fleste kalkskogsoppene som er kjent fra Toten fra tidligere.

Som på de fleste moserike utformingene av kalkgranskog på indre Østlandet, er karplantefloraen også her nesten fraværende, og med lite kalkarter. En del blåveis finnes, samt forekomster av taggbregne og vårerteknapp. Det er lite dødved, og ikke funnet sjeldne/interessante vedboende arter.

Den tilliggende, intakte og velutviklede kalksjøen Eriksrudtjern med mergelbanker og større forekomster av bestandsdannende kransalger, bidrar til å trekke opp verneverdien.

Av andre artsgrupper er det ikke foretatt systematiske registreringer.

Figur 2. Kalkbarskog Eriksrudtjernet naturreservat. Foto: Tor Erik Brandrud.

3.4 Røddlistearter – beskrivelse

Det er registrert hele 14 rødlistede kalksopper her (tabell 1). Av disse er fem truede arter (hvorav én sterkt truet; kalksteinslørsopp *C. caesiocinctus*). Av de 14 kan 13 regnes som habitat-spesifikke kalkbarskogsarter, 14 rødlistearter er høye tall for grundige registreringer kun i et år, og det antas at lokaliteten i virkeligheten huser over 30 rødlistede kalkbarskogsopper, hvorav over 10 er truede. Lokaliteten framstår sammen med Kauserudtjernet naturreservat som den rikeste kjerne-lokaliteten for kalkbarskogsopper på Vestre Toten (Brandrud & Dima 2018).

Mye av kalkbarskogen i reservatet er relativt ung og ensaldret, trolig mye plantet gran som nå er i hogstklasse 4 (anslagsvis 40-50 år gammel). Skogen og har trolig vært gjenstand for nokså omfattende, åpen hogst tidligere. Erfaringen fra noen liknende, rike, unge kalkgranskoger på Hadeland tilsier at det hvis habitat-kvaliteten er svært gode (moserik utforming, grunnlendt kalkstein), kan de skje en betydelig og gradvis re-etablering av kalksopper når skogen når (30-) 40 års alder. Basert på disse erfaringene, kan man regne med at populasjonene av kalksopper i skogen ved Eriksrudtjernet er økende.

Tabell 1. Artsfunn for artsgruppe sopper i Eikersrudtjernet naturreservat (Brandrud & Dima 2018) og skjøtselsplan, Kistefos 2023. For andre artsgrupper er det ikke foretatt systematiske undersøkelser.

Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødlistestatus
<i>Boletopsis leucomelaena</i>	grangråkjuke	NT
<i>Clavaria greletii</i>	plommekøllesopp	VU
<i>Cortinarius bovinus</i>	kuslørsopp	NT
<i>Cortinarius caesiocinctus</i>	kalksteinslørsopp	EN
<i>Cortinarius coracis</i>	ravnslørsopp	NT
<i>Cortinarius cupreorufus</i>	kopperrød slørsopp	NT
<i>Cortinarius subfraudulosus</i>	barstrøslørsopp	NT
<i>Cortinarius fuscoperonatus</i>	sotbelteslørsopp	VU
<i>Cortinarius mussivus</i>	stor bananslørsopp	NT
<i>Cortinarius piceae</i>	rosaskiveslørsopp	NT
<i>Cortinarius salor</i>	blå slimslørsopp	VU
<i>Entoloma turci</i>	tyrkerrødspore	NT
<i>Hydnellum lundellii</i>	vrangstorpigg	NT
<i>Hydnellum martioflavum</i>	ferskenstorpigg	VU
<i>Hydnellum mirabile</i>	børstebrunpigg	VU
<i>Hygrophorus subviscifer</i>	isabellavokssopp	VU
<i>Tricholoma aurantium</i>	oransjemusserong	NT

Figur 3. Kalkrik berggrunn i dagen, grunnlendt kalkstein – Eikersrudtjernet naturreservat. Foto: T. E. Brandrud

3.5 Geologi beskrivelse

Lokaliteten består av Ø-V-gående kalkrygger fra ordovicium. Kalkryggene går på hver side av den østlige delen av kalksjøen Eriksrudtjern. Den sørligste kalkryggen er mest markert, og kan følges gjennom hele området; fra kalkbrudd i V til Toten museum i Ø. Denne ryggen er i hovedsak nordvendt (med åker på S-sida), med stedvis bratte skråninger og kalksvaberg/kalkblokker i dagen, inkludert et par små tverrgående sprekkedaler.

3.6 Kulturminner – beskrivelse

Det er registrert et kalksteinsbrudd på en av kalksteinsryggene i reservatet. Deler av dette er trolig fra middelalder. Andre deler er antatt fra nyere tid (Innlandet fylkeskommune). Det er planer om å foreta en fullstendig registrering av kalksteinsbruddet.

Om fredningsforslaget etter kulturminneloven

Juni 2019 varslet Innlandet Fylkeskommune oppstart av fredning av Stenberg, etter §§ 15 og 19 i kulturminneloven. Arbeidet med fredningen har skjedd i nært samarbeid med Mjøsmuseet og historielaget. Fredningsforslaget vil være på høring våren 2023, og skal etter dette behandles i Vestre og Østre Toten kommuner. Deretter sendes forslaget til Riksantikvaren, som fatter vedtak om fredning.

Skjøtselsone 5 jf i skjøtselsplan i naturreservatet vil inngå i fredningsområdet, slik at her ligger det an til å bli vern etter to lovverk. Her vil fylkeskommunen benytte kml § 19, som er en områdefredning.

Vernet etter naturmangfoldloven og kulturminneloven vil, etter hva Fylkeskommunen og Statsforvalteren foreløpig kan se, ikke innebære noe konflikt, det er sammenfallende interesser i forhold til planlagt skjøtsel. I høringsforslaget har Innlandet Fylkeskommune foreslått at der det er overlapp mellom de to lovverkene dvs. den delen av naturreservatet som også inngår i fredning etter Lov om kulturminner, gjelder denne bestemmelsen: «For området vest for Sauhågan gjelder verneforskriften for Eriksrudtjernet naturreservat med tilhørende forvaltningsplan». Denne bestemmelsen sikrer at det ikke er kompetansestrid mellom de to lovverkene.

Skogen inntil museet var trolig primært vedskog for gardsbruket. Sannsynligvis ble det også drevet noe plukkhogst for å dekke behov for materialer, kombinert med dyr på beite. Den skjøtselen som er foreslått, der en ønsker å framelske et variert skogbilde der plukkhogst var driftsform, kombinert med beitedyr nær gården, er passende for vernet etter kulturminneloven. Det er ellers mange rødlistearter knyttet til slåttemarka og parken på Stenberg.

3.7 Annen påvirkning

De største bruksinteressene i området er knyttet til friluftsliv og ferdsel. Det er både merkede og umerkede stier i reservatet. De merkede stiene er knyttet til Ihle Turlags stinett på Toten. Det er en badeplass ved Eriksrudtjernet nordvest i reservatet Se kap 5.2 «Friluftsliv». Det ligger en skytebane sentralt i verneområdet som er grenset ut. Det er ikke beitedyr i området i dag, men deler av skogen, særlig mot Stenberg museum er beitepåvirket. Det er trolig mindre beitepåvirkning i reservatets nord-østlige del (Brandrud & Dima 2018).

Det er en liten demning i utløpsbekken i tjernets nordøstre ende dvs i naturreservatet. Demningen er med på å holde vannstanden i tjernet stabil, noe som er viktig for livsvilkårene

for kransealgene. Det er viktig at demningen vedlikeholdes jf pkt 6.6.vedlikehold av eksisterende anlegg.

Det går en kraftlinje/kraftgate fra sør-nord i den østlige delen av reservatet. Kraftgata er ca 12-15 m bred.

Fremmede arter

Forekomst av fremmede arter er en negativ påvirkning i reservatet. De viser ofte en stor spredningsevne og kan fortrenge den naturlige vegetasjonen. Det er observert forekomst av *rødhyll* i reservatets vestlige del. *Rødhyll* er en fremmed art under spredning, og vurderes å ha svært høy risiko. Den slår seg opp i hogstfelt og skogkanter, og er et problem i beiter og hamnehager fordi de ikke beites. Den bør bekjempes ved å rykkes opp/graves opp. Grovere kratt bør kappes og påføres Round-up på stubbeflater - arten ser ut til å tåle ringbarking.

Det er mye *spansk kjørvel* inne på Stenberg/museet sitt område. Dette er også en fremmed art. Den har også spredd seg mye utover langs vegene mot Lena/Gjøvik/Bøverbru, jordekanter og åpne områder synes spesielt utsatt. Det er viktig å legge opp til en skjøtsel som ikke fører til at denne sprer seg inn i skogsområdene, og inn i reservatet.

Forvaltningen har bare ressurser til å bekjempe fremmede arter som spansk kjørvel i verneområdene. Generelt er det viktig å først begynne å fjerne planten i ytterkantene av utbredelsesområdene, dvs i spredningsområdene.

Bekjempelse av uønska arter som spansk kjørvel vil også bli et tema for framtidig forvaltningsplan/skjøtelsesplan for fredningen etter Lov om kulturminner på Stenberg, og inngår allerede i skjøtelsesplaner som Mjøsmuseet jobber etter.

3.8 Eierstruktur

Det er fem grunneiere i reservatet;

Eriksrudgrenda vel, gnr/bnr: 23/12

Simen Martin Hannestad, gnr/bnr: 23/15, 23/35, 23/36

Toten Historielag, gnr/bnr: 24/1

Lars Olav Stepperud, gnr/bnr: 25/1,24/7

Hans Petter Lundgård, gnr/bnr: 25/4

4. Verneprosess

I forbindelse med St. meld. nr. 68 (1980-81) *Vern av norsk natur* ble det bebudet en verneplan for urskogspregete barskogområder. Miljøverndepartementet opprettet ved årsskiftet 1986/87 et barskogutvalg med medlemmer fra miljøvern- og skogbruksmyndighetene. Barskogutvalget la høsten 1988 fram forslag til retningslinjer for barskogvern i Norge.

Gjennom behandling av St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*, sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Stortingsmeldingen trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for

en slik opptrapping av skogvernet, bl.a. at et utvidet vern skulle følge de faglige anbefalingene fra en rapport utgitt av Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) og Skogforsk, *Evalueringen av skogvernet i Norge* (2002, 2016). Dette arbeidet har resultert i utarbeidelse av regionale verneplaner, og opprettelse av en lang rekke barskogsreservater i Norge. Videreføring av skogvernet i Norge har fra ca. 2003 i hovedsak foregått gjennom frivillig vern, det vil si prosesser der grunneiere og myndigheter inngår frivillige avtaler om vern av enkeltområder.

Det naturfaglige grunnlaget for verne vurderinger og forslag om vern av skogen ved Eriksrudtjernet er notat utarbeidet av Biofokus v/T. E. Brandrud og B. Dima 2018; Naturverdier for lokalitet Eriksrudtjernet, registrert i forbindelse med prosjekt Kalkskog Oppland 2017. Hovedkonklusjonen fra disse registreringene var at området har regionale til nasjonale verneverdier.

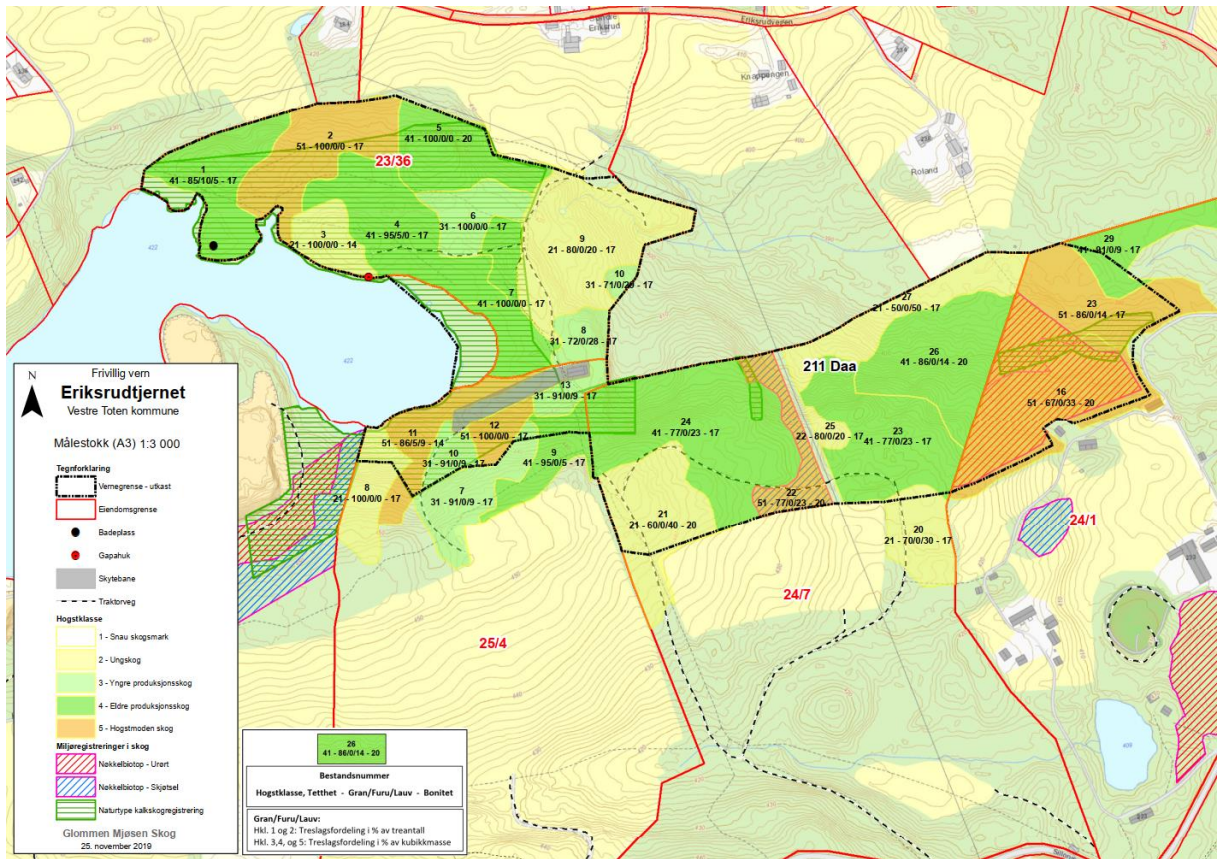
Etter å ha hatt dialog med Statsforvalteren i møter og befaringer i 2019 ble det i august 2019 oversendt et tilbud om frivillig vern av skog fra fire av grunneierne av skogen ved Eriksrudtjernet. Den femte grunneieren ble noe senere i prosessen også kontaktet, konsultert og har fått erstatning.

Eriksrudtjernet naturreservat ble opprettet ved kgl.res. 11. februar 2022 med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, fremmet av Klima- og miljødepartementet.

5. Brukshistorikk

5.1 Skogbruk - landbruk

Det er begrensede opplysninger en har om tidligere bruk av skogen mellom Eriksrudtjernet og Stenberg Museum. Slik skogbildet framstår i dag, gir et visst grunnlag for fortolkninger av historisk bruk. Området som i dag eies av museet, dvs det som er lengst øst, har rester av tidligere beiteskog med hagemarkspreg. Skogen her har nok i stor grad blitt beitet, samtidig som det er drevet plukkhogst for å dekke behovet for materialer og ved på gården Stenberg. Partiene vest for dette er høyst sannsynlig, i hvert fall delvis plantet skog som i dag framstår som eldre produksjonsskog i hogstklasse IV. Dette tyder på at det trolig har vært flatehogster her på 1960-70-tallet. Eldre skog forekommer stedvis. De synlige tegnene på beiteskog avtar vestover i reservatet. Flyfoto fra 1949 og 1964 (se skjøtelsesplanen jf vedlegg) forteller mye om skogbildet i tidligere tider.

Figur 4. Aldersfordeling (hogstklasser) på skogen i Eriksrudtjernet NR.

5.2 Friluftsliv

Skogen ved Eriksrudtjernet inngår i et større friluftsområde i skog- og kulturlandskapet mellom tettstedene Raufoss, Bøverbru, Reinsvoll, Lena og Kapp. Stiene i reservatet er en del av et nett av merkede turstier i regi av Ihle Turlag (fig 5). Flere merkede stier går gjennom reservatet. Utgangspunktet for ferdsel er naturlig nok Toten Museum på Stenberg som har mange besøkende. Et annet utgangspunkt er Eriksrud nord for verneområdet, der det også er opparbeidet parkering. Et naturlig turmål er badeplassen ved Eriksrudtjernet der det er en opparbeidet bålplate, samt en gapahuk for rasting. Det kjøres ikke opp skiløype i verneområdet. Nærmeste oppkjørte skiløype er fra Sillungen og over Stenberg.

5.3 Jakt og fiske

Eriksrudtjernet NR er et forholdsvis lite område, men inngår i et større område der det drives jakt på rådyr og elg og noe småviltjakt.

Det selges fiskekort for 6 små vatn på Ihle, der Eriksrudtjernet er et av vatnene. Ved Eriksrudtjernet er det tilrettelagt fiskeplass for funksjonshemmede (utenfor det vernede området). Fiskearter som er oppgitt er ørret, gjedde, abbor, og karpefisk.

6. Forvaltning

6.1 Skjøtselsplan

Det er utarbeidet et forslag til skjøtselsplan for Eriksrudtjernet naturreservat som er godkjent som høringsdokument av Statsforvalteren i Innlandet i 15. mars. 2023. *Skjøtselsplan for Eriksrudtjernet naturreservat. Kistefos, Geir Høitomt 2023. 13 s.* Denne planen ligger som vedlegg til forvaltningsplanen. Her er det en mer inngående beskrivelse av naturtypene i reservatet, med anbefalte skjøtselstiltak for å fremme verneverdiene. Skjøtselsplanen er også på høring.

6.2 Besøksforvaltning

Eriksrudtjernet er et forholdsvis lite naturreservat, men med betydning for lokalt friluftsliv på Ihle/Vestre Toten. Det er ikke behov for egen besøksstrategi utover de retningslinjer for friluftsliv og bruk av området som framgår av denne forvaltningsplanen. Pr. i dag er det ingen informasjonsplakater for reservatet. Det må derfor settes opp informasjonsplakater ved 3-4 av de viktigste innfallsporene for reservatet; en ved sti fra Toten museum på Stenberg, en der merket tursti går inn reservatet fra nord-vest. Det bør vurderes å sette opp en informasjonstavle ved badeplassen, om mulig på eller i sammenheng med gapahuken. Evt ved sti som er innfallspore fra nordvest. Aktuelt sted kan også være ved stikrysset sentralt i verneområdet (jf fig 5). Se pkt 6.6, retningslinjer friluftsliv.

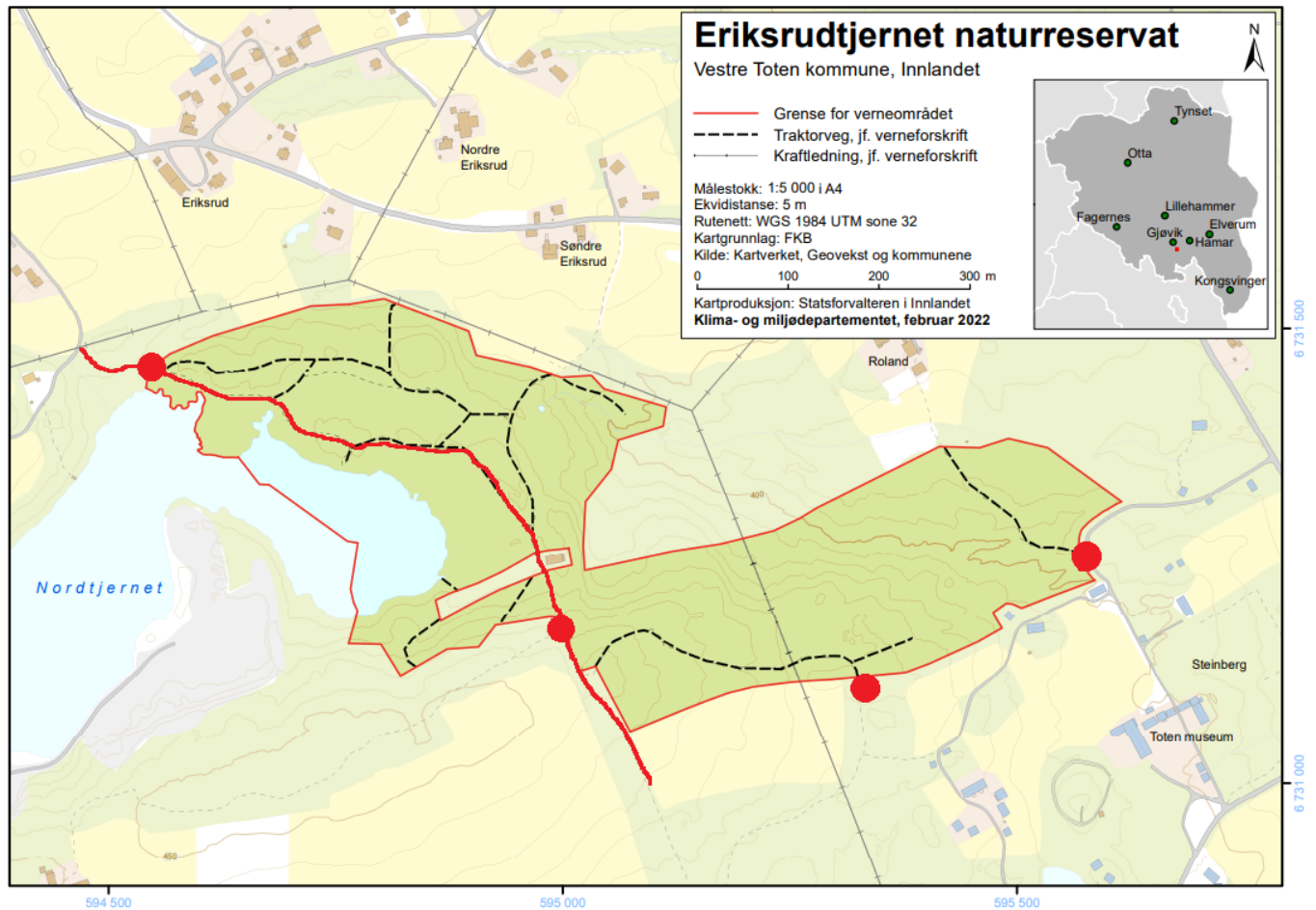
6.3 Forvaltningsutfordringer

6.3.1 Ferdsl/friluftsliv

I forhold til andre bruksinteresser, som i hovedsak er knyttet til ferdsel og friluftsliv, ansees brukerkonfliktgraden i verneområdet som lav. Dagens bruk av området regnes som i liten grad være i konflikt eller være en trussel mot verneformålet. Innenfor visse rammer ansees ferdsel som en fordel langs stiene i området av hensyn til kalkbarskogsoppene. Det vil likevel

Xxxx Bilde fra Eriksrudtjernet NR xxxx

være nødvendig at de aktiviteter som er søknadspliktige etter vernebestemmelsene blir gitt som formelle tillatelser og på nødvendige vilkår, slik at det er fastlagt klare rammer for disse aktivitetene og at det er under forvaltningens kontroll. Det tilligger et ansvar på forvaltningsmyndigheten, ev. i samarbeid med kommunen å ta kontakt med relevante aktører med mål om å få gitt de nødvendige tillatelser med relevante vilkår.

Figur 5. Vernekart som viser stiene og traktorveger i Eriksrudtjernet naturreservat. Som det går fram, er det flere stier i området. Traktorvegene inngår i de stier Statsforvalteren foreslår er «hovedstier». I tillegg vil den merkede stien av Ihle Turlag være en hovedsti. Det er på disse stiene vi foreslår at det uten videre er tillatt med ridning og sykling jf verneforskriftens § 5 b, se retningslinjene. Det er også på disse stiene vi ser det som mest aktuelt å kunne gi en flerårig dispensasjon til rydding av vindfall over stiene/traktorveg. Rød sti er merket sti som en del av Ihle turlag sine merkede stier i området.

● Rød punkter angir der det foreslås at det settes opp informasjonstavler om verneverdiene i verneområdet.

6.3.2 Skjøtsel

De store forvaltningsutfordringene, men også mulighetene i Eriksrudtjernet naturreservat ligger i å ivareta og videreutvikle/fremme verneverdiene i skogen gjennom ulike skjøtselstiltak. Det forutsettes at det blir tilgjengelige ressurser for å gjennomføre vedvarende skjøtsel etter vedtatt skjøtelsplan. Det vises til skjøtelsplanen for detaljerte retningslinjer

(Kistefos/Geir Høitomt 15. mars 2023) – hele reservatet er delt inn i 12 skjøtselsoner til foreslåtte tiltak er forskjellige (fig 6).

Bevaringsmål

Målsettingen er å reetablere et skogbilde med varierende tetthet, økt sjiktning, høy stabilitet med beiteskogpreg (skjøtselsonene 1-10, for sone 11-12 se spesifikk omtale).

Praktisk gjennomføring av skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten og den han bestemmer fastsetter hvilke skjøtselstiltak som skal gjennomføres det enkelte år. Skjøtselen utføres evt. ledes av personell med kunnskap og erfaring med skjøtsel av verneområder. Det er likevel åpnet for at dette kan gjennomføres som et samarbeid mellom kvalifisert personell og grunneierne, dersom grunneierne ønsker å være med å bidra (jf nml § 47). Grunneiernes arbeidsinnsats godtgjøres etter nærmere avtale etter gjeldende skogtariff. På samme måte som selve skjøtselen, avhenger godtgjøring av tilgjengelige statlige midler for skjøtsel i verneområdet.

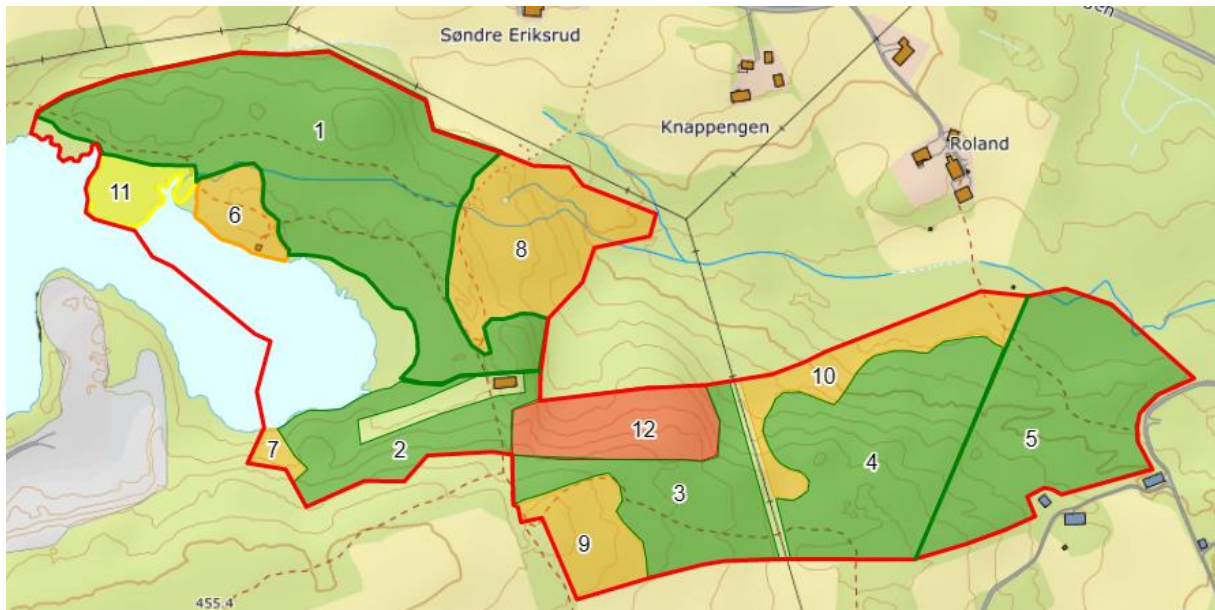
Skjøtselstiltak – sammendrag

Her følger en sammenfatning av de ulike skjøtselstiltakene:

Eriksrudtjernet naturreservat er inndelt i 12 soner (fig. 6) med tilhørende beskrivelse av foreslått skjøtsel. Avgrensning av sonene bygger delvis på bestandskartet som er gjengitt i figur 4.

I de eldre bestandene, dominert av hogstklasse 4 og 5 (del område 1, 2, 3, 4 og 5 skal det gjennomføres flekkvis gjennomhogst og tynning. Målsettingen er et mer åpent og sjiktet skogbilde, der bl.a. eksisterende lysninger/glenner utvides og en gjenskaper nye. Det skal vektlegges å oppnå stabilitet i fremtidig bestand. Stormsterke trær skal derfor spares. Uttaksgraden må vurderes fortløpende i drifta, og tiltak påregnes gjennomført i flere omganger. Drift gjennomføres på frossen eller snødekt mark. Hogst og rydding på grunnlendte kalkrygger, sva og skråninger skal planlegges særskilt. Topp, kvist og annet hogstavfall kjøres ut av verneområdet, eller brennes på utvalgte steder. Eventuelle brannplasser vurderes på barmark, og skal ikke legges på grunnlendte områder. Beiting av delområdet er ønskelig. Lett storfe/ungdyr, hest eller sau er foretrukne beitedyr. Det benyttes motormanuell hogst med lett utkjøringsutstyr. Eksisterende kjørespor benyttes i størst mulig grad.

I bestandene med ungsog, dominert av hogstklasse 2 (delområdene 6, 7, 8, 9 og 10) skal det gjennomføres avstandsregulering hvor fristilling av stormsterke framtidstrær (alle treslag) prioriteres. Det skal legges til rette for et skogbilde med varierende tetthet, og det vektlegges stabilitet i framtidig bestand. Målsettingen er et mer åpent og sjiktet skogbilde, der bl.a. eksisterende lysninger/glenner utvides. Også her er det ønskelig med beitedyr i likhet med de eldre bestandene. Topp, kvist og annet hogstavfall kjøres ut av verneområdet, eller brennes på utvalgte steder. Hogst og rydding på grunnlendte kalkrygger, sva og skråninger skal planlegges særskilt.

Figur 6. Eriksrudtjernet naturreservat er delt inn i 12 skjøtselsover, se tekst for forklaring av det aktuelle tiltakene i hver sone. For detaljer, se skjøtelsesplanen.

Badelassen (delområde 11) er et furudominert område, med en del tråkk og slitasje. Dette vurderes som positivt for verneverdiene (kalkvegetasjonen). Aktuelt tiltak er fjerning av lauvoppslag ved behov, vurdere uttak av enkelte furutrær.

Delområde 12 er grandominert område med noe innslag av lauvskog, i hogstklasse 4-5. Her legges det opp til ingen skjøtsel. Lokaliteten settes av som referanseområder for fri utvikling.

Xxxx bilde fra Eriksrudtjernet naturreservat xxxx

6.4 Naturmangfoldloven

De miljømessige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 – 12 skal legges til grunn ved utøvelse av offentlig myndighet, jf § 7 i. Nedenfor følger våre følgende vurderinger av disse ved utarbeidelsen av forvaltningsplanen:

§ 8 om kunnskapsgrunnlaget

Ved utarbeidelsen av forvaltningsplanen er det benyttet eksisterende kunnskap om de naturfaglige kvalitetene (dyreliv/skogstruktur/vegetasjon/planteliv) i området. Rapporter fra planprosessene for vern av barskog i Øst-Norge har vært sentrale i dette, jfr kapittel 4. Dette er supplert med registreringer og erfaringer som konsulenter med tjenestekjøpsavtale har gjort gjennom flere år. Generell biologisk kunnskap om sårbarhet, funksjonsområder og kunnskap om skjøtselsbehov for aktuelle naturtyper og arter, er også benyttet for forvaltningsstrategiene og tiltakene som det legges opp til i planen. Referanser til grunnlagsdokumentene som er benyttet er lagt ved bakerst i planen. Statsforvalteren anser at kravet i § 8 om at saksbehandlingen skal baseres på eksisterende og tilgjengelig kunnskap er oppfylt. Det er likevel nødvendig med ytterligere undersøkelser for å få en fullgod oversikt over artsmangfoldet i reservatet, samt for å vurdere effekten av de ulike skjøtselstiltakene i et lengre perspektiv.

§ 9 om føre-var-prinsippet.

Bevaringsmål og tiltak for å oppfylle disse er utarbeidet på grunnlag av kunnskapen om verneverdiene og truslene mot dem. Vi mener derfor at konsekvensene av forvaltnings- og

skjøtselstiltakene i forhold til naturmangfoldet er godt kjent. Kunnskapsgrunnlaget vurderes som tilstrekkelig i denne saken, slik at det er liten fare for at tiltakene vil ha ukjente konsekvenser for verneverdiene. Ved behandling av konkrete dispensasjonssaker vil føre-var-prinsippet tillegges vekt dersom kunnskapsgrunnlaget er dårlig og verneverdier kan reduseres. Det er likevel ønskelig med systematiske undersøkelser av andre artsgrupper i reservatet.

§ 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning.

Utformingen av tiltakene som foreslås i planen vil ha positiv betydning for verneverdiene og økosystemet i området. Tiltakene vil også ha positiv betydning for naturmangfoldet i en større sammenheng, ved at en god forvaltning av Eriksrudtjernet naturreservat bidrar til å sikre arter og naturtyper av regional og nasjonal verdi.

§ 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver

Forvaltnings- og skjøtselstiltakene skal gjøres for å hindre miljøforringelse. Vi legger opp til at dette dekkes gjennom årlige statlige midler til forvaltningstiltak.

§ 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

I kapittel 6.3.2 har vi angitt de ulike soner med tilhørende skjøtselstiltak, der metoden for skjøtsel er nærmere beskrevet. Dette er innrettet for å nå bevaringsmålene og sikre verneverdiene i naturreservatet. Det er avgjørende at kvalifisert personell med erfaring fra skjøtsel i verneområder utfører skjøtselen med bakgrunn i en bestilling fra Statsforvalteren. Dette kan gjøres i samarbeid med grunneierne, dersom de ønsker å delta, etter nærmere avtale. Bevaringsmålene vurderes bl.a. av Statens naturoppsyn.

6.5 Verneforskrift URL

<https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2022-02-11-221?q=Eriksrudtjern>

Verneforskriften gir den juridiske rammen for hva som er tillat og ikke i verneområdet. Verneforskriften er også lagt ved i sin helhet med høringsdokumentet.

6.6 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer

Her gis utfyllende retningslinjer for hvordan vernebestemmelsene for reservatet skal forstås og praktiseres. De gir føringer for forvaltningen og dispensasjonspraksis i verneområdet, og vil også innebære en forventningsavklaring ovenfor brukere og interessegrupper mht hvilke forhold som kan påregnes tillatelse og ikke.

Bygg og anlegg § 3 c

Etter vernebestemmelsens § 3c er oppføring av bygninger, anlegg, varige og midlertidige innretninger mv forbudt i reservatet (opplistingen er ikke uttømmende).

Det er oppført en gapahuk ved badeplassen ved tjernet for ly/rasting for de som går tur i området. Det kan erfaringsmessig ved slike enkle bygninger oppstå behov for ytterligere byggetiltak for å øke tilretteleggingen og servicenivået for friluftslivet. Dette kan være dobygg, søppelstativer, vedbod etc. Statsforvalteren har i utgangspunktet en restriktiv holdning til ytterligere innretninger på slike steder i reservater, og dette er en praksis som er sammenholdt med praksis i andre sammenlignbare verneområder. Søknader om tilleggsinnretninger som nevnt ovenfor vil i utgangspunktet få avslag.

Eksisterende klopper/broer kan vedlikeholdes uten søknad (§ 4 g). Etablering av nye klopper er søknadspliktig og må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Behovet for en klopp vil bli

forholdsvis strengt vurdert, da utgangspunktet er at en ønsker enkel tilrettelegging for friluftslivet i verneområdet.

Vegetasjon § 3 a, § 9, § 7 h, q

Etter vernebestemmelsens § 3 a er vegetasjon, herunder levende og døde trær og busker vernet mot skade og ødeleggelse. Det vil likevel være et nødvendig tiltak å foreta fjerning av trær og tynning som en del av skjøtselen for å oppnå ønsket naturtilstand i verneområdet for å fremme verneverdiene, jf retningslinjer om skjøtsel etter § 9 (jf nml § 47), og Skjøtselsplan for Eriksrudtjernet naturreservat.

Som følge av skjøtselstiltakene blir det en del virke som tas ut av verneområdet. Statsforvalteren avklarer med grunneierne om hva som gjøres med dette. Det er kommet klare ønsker fra grunneierne om å få virket som er tatt ut på sin grunn til eget bruk. Dette vil Statsforvalteren etterkomme.

Når det gjelder trær som skygger ut dyrkamark, kvister og trær som henger inn over og skygger ut innmarka i kantsonen reservat/dyrkamark, kan dette etter søknad bli fjernet i reservatet. Det vil ikke være anledning til å lage en generell «bufferzone» med hogst av trær mot innmark.

Vedlikehold av skytebanen se «Vedlikehold av eksisterende anlegg»

Mobile jakttårn § 4 d

Unntaket hjemler ikke motorferdsel til oppføring/nedtaking. Dette må det søkes om særskilt.

Bålbrenning § 4, e)

Bålbrenning med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved er tillatt i reservatet. Dette betyr at å knekke greiner fra trær, ta brennbart virke fra stående trær eller bruke grovt virke som ligger på bakken ikke er tillatt. Det er en opparbeidet bål plass ved badedammen. Denne vil i stor grad naturlig trekke til seg behovet for bålbrenning. Det er ønskelig å kanalisere mest mulig av bålbrenningen til denne plassen. Det kan med fordel markeres på vernekartet at det her er «gapahuk med bål plass». For all bålbrenning, gjelder lokale bestemmelser/forskrifter som kommunen har fastsatt for å gjøre opp åpen ild i utmark.

Vedlikehold av eksisterende anlegg. § 4 g, 7q

Etter § 4 g kan vedlikehold anlegg skje uten videre etter disse retningslinjene. «Anlegg» omfatter traktorveger, gapahuk, bade plass, demning ved utløpet ved Eriksrudtjernet, klopper, bruer og andre eksisterende anlegg, innretninger tilretteleggingstiltak i henhold til tilstand på vernetidspunktet. Traktorvegene som kan vedlikeholdes, er avmerket på vernekartet (fig 5).

Gapahuk – beising og utskifting av dårlig material i vegger og tak regnes for vedlikehold og kan gjøres uten videre. Dette omfatter ikke nødvendig motorferdsel i forbindelse med f eks materialtransport til nødvendig vedlikehold, som er søknadspliktig. Tiltak som innebærer standardheving som f.eks. tilbygg, tillaging av golv, flere vegger etc er ikke tillatt og vil være søknadspliktige tiltak. Standardheving som nevnt vil kunne legge til rette for endret bruk, noe som forvaltningsmyndigheten vil ha styringen med.

Når det gjelder vedlikehold av traktorveger omfatter dette rydding av nødvendig kratt/skog i og ved selve traktorvegen. Vedlikehold omfatter også:

- på steder der det er blitt gjort tidligere kan en foreta oppgrusing i hjulspor på fuktige partier.
- på steder der det er stikkrenner og grøfter i dag kan enkelt vedlikehold av disse utføres.
Dersom traktorvegene trenger vedlikehold, f.eks. stedvis/enkel grusing, i forbindelse med forvaltningsmyndighetens skjøtselsarbeid, kan dette gjøres som et forvaltningstiltak uten søknadsbehandling. Vegenes tilstand er dokumentert gjennom bilder jf vedlegg.

Vedlikehold av badeplass – dette omfatter fjerning av lauvoppslag, dersom den åpne plassen gror igjen med lauvskog.

Utbedring av bruer og klopper – utskifting av råtnede deler kan gjøres uten søknad. Dersom en ønsker nye klopper/og bruer på nye steder er dette søknadspliktig, det samme er hvis en ønsker å utvide eksisterende bruer/klopper. Å skifte ut en gammel bru/klopp med en ny i samme størrelse er ikke søknadspliktig.

Etter § 7 q kan forvaltningsmyndigheten gi dispensasjon til tiltak i forbindelse med vedlikehold og oppgradering av skytebaneanlegget som ligger midt i verneområdet, men som er grenset ut. Forvaltningsmyndigheten ser det som rimelig at en etter søknad kan fjerne kvister og greiner, eventuelt også hele trær, som henger utover skytebanen. Når det gjelder skytterhuset som også er grenset ut, vil forvaltningsmyndigheten sette vilkår om at eventuelle utbygginger ikke skal påvirke naturforholdene i reservatet. Vi har imidlertid også merket oss at det gamle skytterhuset har en kulturhistorisk verdi. Slik huset ligger i dag vil en etter søknad kunne fjerne greiner og enkeltrær som står for tett på, eller skader bygget.

Vedlikehold av demning ved utløpet av Eriksrudtjernet – eierforhold og vedlikeholdsansvar avklares (dette er pr. i dag ikke avklart). Denne må vedlikeholdes slik at det er stabil vannstand i tjernet. Vannstands nivå i tjernet må innmåles for riktig regulering av demningen. Vannstands nivået er viktig for stabile livsvilkår for kransalgene i tjernet.

Ferdsløp – friluftsliv § 5 b, § 7 j, k
Stier

Vindfall over stier/traktorveger i reservatet kan bli en utfordring. Det er flere stier i verneområdet, og det er satt som utgangspunkt at *hovedstiene* skal holdes åpne. Disse er angitt i vernekartet jf figur 5. Fjerning av vindfall på hovedstiene skjer ved at en kapper vindfallet på to steder og legger kappen til side eventuelt at en kapper ett sted og drar stammen på begge sider ut av stien. Det er aktuelt å kunne gi en flerårig dispensasjon for enten Ihle turlag eller hver enkelt grunneier, for å kunne ta seg av akutte vindfall på hovedstiene. Vilkår vil da være at en varsler Statsforvalteren i forkant av tiltaket. Dersom ikke dette kan gjøres lokalt, vil Statens naturoppsyn få oppgaven.

Der vindfall kappes ved hovedsti, skal tømmeret ikke tas ut av reservatet i første omgang. Det blir liggende inntil det blir tatt en mer samlet beslutning på hvilke vindfall/stokker som skal tas ut av naturreservatet.

Når det gjelder de øvrige stiene, må det også vurderes om vindfall skal fjernes på noen av disse. Dette gjøres etter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Statsforvalteren vil i den flerårige dispensasjonen klargjøre hvem som evt. utfører rydding av disse stiene, om det er SNO, eller om det kan knyttes opp til den flerårige dispensasjonen for hovedstiene nevnt i retningslinjene ovenfor.

Når det gjelder merking/rydding av eventuelle nye stier ser vi dette som lite aktuelt da stidekningen i området er god.

Dersom det brukes motorisert kantklipper (håndholdt) for rydding av vegetasjon langs stier, kan dette gjøres maks en halv meter på hver side av stien.

Nye stier 7 k

Det har ikke i verneplanprosessen og i innledende møter blitt fremmet behov for nye stier i verneområdet. Stidekningen pr areal vurderes som god. Eventuelle søknader om merking av nye stier må vurderes i forhold til verneverdier.

Vedlikehold av skiløyper § 6 e, 7 j,

Det er ikke oppkjørte skiløyper i reservatet i dag. Dersom dette skal etableres er dette søknadspliktig etter § 7 j. Vi ser det som lite aktuelt at det blir et ønske om, eller behov for, etablering av skiløyper i verneområdet. Dersom forutsetningene skulle endre seg i framtida, er det kun aktuelt å gi løyve til ett-spors scooterløype i reservatet, ikke løype-/prepareringsmaskin. Dette fordi skogområdet er lite og det er tett med skog de fleste steder. Ett-spors løyper kan lettere innpasses i områder med partier med tett skog.

Ridning/sykling § 5 b

Det er ikke kjent at det foregår noe ridning i reservatet, dette er tillatt på stier og traktorveger som framgår av vernekartet (fig 5), jf. vernebestemmelsens § 5 b). Dette vil trolig dekke behovet for ridning i verneområdet, så forvaltningsmyndigheten ser det som lite aktuelt å gi dispensasjon til å utvide dette.

Det er heller ikke kjent at det foregår sykling av noe omfang. Dette er tillatt på stier og traktorveger som framgår av vernekartet (fig 5), jf. vernebestemmelsens § 5 b). Vi kan vanskelig se at det er noe videre behov/ønske om sykling utover det som er tillatt. Forvaltningsmyndigheten ser det som lite relevant å utvide dette.

Stolpejakt § 3 c

Etter § 3 c er innretninger, også midlertidige, forbudt i reservatet. Utplassering av stolper for «stolpejakt» er derfor et søknadspliktig tiltak. «Stolpejakt» er et beskjedent tiltak/inngrep, som har mange positive effekter i forhold til friluftsliv og folkehelse. Utplassering av stolper i Eriksrudtjernet naturreservat er til nå ikke kjent. Det vil bli lagt opp til at det blir gitt tillatelse for slike stolper i reservatet hvis det skulle bli aktuelt. Jf. at noe tråkk kan være en fordel for kalksoppene. Oppføring av slike stolper og effekten av dem på vegetasjon må evalueres. Et vilkår for dette vil normalt være at de blir plassert ved stier og ikke ut i terrenget, for å unngå unødig terrengslitasje enn det som er med dagens stinett. Det kan gis flerårig tillatelser. Tiltaket krever også grunneiers tillatelse, i likhet med øvrig merking av stier.

Arrangementer, teltleirer mv § 3 d, 7 a

Bruk av naturreservatet til større arrangementer som teltleirer og idrettsarrangementer av et bestemt omfang er forbudt. Det er pr. nå ikke kjent om det gjennomføres noen arrangementer i reservatet. Som et arrangement regnes et datofestet arrangement med minimum 30 deltagere. Flere deltagere vil i utgangspunktet være forbudt og derfor være et søknadspliktig tiltak.

Enkelte skoleklasser og en barnehage vil ikke bli definert som et «større arrangement» og kan fritt bruke område etter allemannsretten i friluftsløven. Hele skoler vil derimot være et «større arrangement» som vil kreve tillatelse etter § 7 a.

Orienteringsløp enten det er av lokal eller regional karakter regnes som et idrettsarrangement, og må ha tillatelse. Når det gjelder utplassering av orienteringsposter som en del av trening, ansees dette som søknadspliktig. Det kan gis flerårige tillatelser.

Etter § 7 a kan forvaltningsmyndigheten etter søknad gi dispensasjon til avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter dvs større arrangement mer enn 30 personer. Om omfanget av dette i dag er etter det vi erfarer svært lite/ikke forekommende. Det kan tenkes at skoler over 30 personer kan benytte bade/rasteplassen, samt om turlag osv har organiserte turer hit, eller at området inngår i et orienteringsløp. Vi ser for oss at slike større dagsarrangement vil få tillatelse med en begrensning på 1-3 pr år.

Skjøtselsplan/forvaltningsplan §§ 9 og 10.

Vernebestemmelsene gir adgang for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til skjøtselstiltak for å opprettholde og fremme verneverdiene i henhold til godkjent skjøtselsplan, eller når formålet med vernet krever det. De ulike tiltakene framgår i kap 6.3.2 og i skjøtselsplanen (Kistefos, G. Høitomt 2023).

Skjøtselstiltakene skal ledes (utføres) av kvalifisert personell med kompetanse i å utføre skjøtsel i verneområder. Skjøtselen finansieres av statlige tiltaksmidler, Statsforvalteren vil stå som ansvarlig for finansieringen.

I hele verneprosessen har grunneierne i Eriksrudtjernet uttrykt ønske om å få kunne delta i skjøtselen i reservatet. Fagkonsulent for skjøtsel vil derfor i god tid varsle om når skjøtselen vil starte det enkelte år. Grunneierne vil da bli invitert inn til å delta i arbeidet. Arbeidet vil bli godtgjort etter gjeldende skog-tariff, og må skje innenfor rammen av budsjett som Statsforvalteren til enhver tid har til rådighet.

Når det gjelder tilgang på virke/tømmer, vil grunneiere ha første retten på dette av det som er tatt ut på dennes grunn.

Kulturminner § 7 b.

Innenfor området ligger spor etter ett steinbrudd der trolig deler er fra middelalder. Denne er fredet etter Lov om kulturminner §§ 4 og 6. Det er ikke tillatt til å sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje, uten at dette er avklart med kulturminnemyndighetene. Dette omfatter blant annet bålbrenning og etablering av nye stier.

Det kan hogges og ryddes vegetasjon i området, så lenge det ikke medfører fare for skade på kulturminnet.

Etter vernebestemmelsens § 7 b kan forvaltningsmyndigheten gi dispensasjon til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner. Dersom det skulle bli aktuelt med tiltak i forbindelse med kulturminner i reservatet, vil Innlandet Fylkeskommune bli kontaktet. Forvaltningsmyndigheten bør be Fylkeskommunen om en nærmere kartlegging og registrering av kalksteinsbruddet.

Disse retningslinjene er av hensyn til kulturminnene, og hensynene må samordnes med forvaltningen av naturverdiene i området, jf. bl.a. tiltakene i skjøtselsplanen, slik at begge

hensyn blir ivaretatt.

Det vil være hensiktsmessig å ta kontakt med Innlandet Fylkeskommune i forkant av skjøtselstiltak Stenberg museum sin del av reservatet (sone 5, brn/gnr 24/1)

Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk § 7c

I verneplanprosessen er det ikke framkommet ønske om særlige tiltak for vilt og fisk. Kommunen sier det går viktige hjortevilttrekk gjennom reservatet. Det er viktig at der en vurderer oppsetting av gjerder for beitedyr, tar hensyn til dette. Kommunen som viltmyndighet konfereres ved slike tiltak.

Motorferdsel § 5 a, § 6 a, b, d § 7 m, n, p

Motorisert ferdsel er forbudt i reservatet jf. § 5 a. Det er gitt adgang til uten videre å benytte lett beltekjøretøy for uttransport av felt storvilt og uttransport av skadde/syke dyr over alt i reservatet. Med dette menes beltegående ATV, elgtrekk, «jernhest» eller lignende. ATV med belter, eller jernhest med belter regnes for å være skånsomt uten å sette varige spor. Maskiner med belter er mer skånsomt mot marka en maskiner med hjul uten belter.

Dersom det er ønske om bruk av ATV uten belter eller traktor utenfor traktorvegene, må det søkes om dette, jf. § 7 j. Dette må avgjøres i hvert enkelt tilfelle, og det vil være en streng vurdering mht. at det ikke skal settes varige spor i terrenget. Hovedregelen er at det nyttes beltegående kjøretøy for formålet i reservatet.

ATV uten belter og ordinær traktor kan derimot brukes på traktorveiene i reservatet til uttransport på traktorvegene i reservatet av sjuke/skadde husdyr, samt felt storvilt – uten søknad.

Når det gjelder skjøtsel etter § 9 (jf nml § 47) så innebærer dette en del hogst i ulike soner. Sentralt er det at tømmer og hogstavfall blir transportert ut (det som ikke blir brent) med den hensikt at biologisk materiale ikke akkumuleres innenfor verneområdet. Det er ikke noe eget punkt vernebestemmelsene som gir hjemmel for uttransport i forbindelse med skjøtsel. Ettersom tiltaket/skjøtselen blir utført i regi av forvaltningsmyndigheten, etter oppdrag og avtale med oss, er den motoriserte ferdselen en del av et forvaltningstiltak og trenger ingen dispensasjon fra verneforskriften.

Det må presiseres ovenfor de som skal utføre skjøtselen at en ikke må kjøres i terrenget innenfor området som er fredet etter kulturminneloven, dersom det er fare for at dette vil medføre fare for skade på kulturminnene eller sette spor i terrenget. For å unngå terrengskader, bør kjøring i forbindelse med skjøtsel primært skje på frossen mark.

Etter § 7 n, er det mulighet for å gi tillatelse til motorisert ferdsel for vedlikehold og oppgradering av skytebanen som er grenset ut av verneområdet. Behovet her en inntransport av material for vedlikehold av skytterhuset, samt inntransport av skyteskiver og annet materiell. Det vil bli gitt 4-årige tillatelser til tiltaket etter søknad og da med ATV med belter eller lignende som ikke setter varige spor i terrenget. Det kan åpnes opp for traktor.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 bokstav g og § 7 bokstav b, c, d, e, f, g, h, i, j og l. Dette omfatter tiltak som vedlikehold av innretninger i reservatet (4 g), tiltak med kulturminner (§ 7 b), tiltak for vilt/fisk (§ 7 c), utsetting av saltstein (§ 7 d), oppføring av

gjerder/sanketrøer/vanningsplasser (§ 7 e, f) vatning (§ 7 g), skjøtsel av kantsoner (§ 7 h), gjenoppføring av anlegg medgått i brann (§ 7 i), tiltak for stier/løyper (§ 7 j), opplag av båter (§ 7 l). Generelle retningslinjer for dette er at det legges til grunn bruk av beltegående kjøretøy uten for traktorvegene i området. I traktorvegene kan det benyttes traktor og ATV uten belter.

Utsetting av saltstein § 7 d.

Det er åpnet for dette etter søknad etter § 7 d i verneforskriften. Utsetting av saltstein kan medføre betydelig tråkkskader rundt denne, og en evt. utplassering av en slik må vurderes nøye om det er behov, omfanget av dyr som sokner til saltsteinen og i tilfelle hvor den kan plasseres. Det må også vurderes i forhold til mulig avrenning til vassdrag. Kommunen som forurensningsmyndighet kan kontaktes.

Oppføring av gjerder/sanketrøer § 7 e

Etter vernebestemmelsene § 7 e kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse oppføring av gjerder mm. i forbindelse beitedyr. Som det framgår av skjøtelsesplanen og retningslinjene for skjøtsel, er det ønskelig med beite av særlig lettere storfe, hest eller sau i reservatet. Dette vil bidra til å fremme verneverdiene i reservatet. Det vil, dersom de med beiterett i området har et ønske om å benytte arealene til utmarksbeite, bli gitt tillatelse til oppføring av gjerder for beitedyr. Det vil i forbindelse med en slik dispensasjon være naturlig å se hen til friluftslivsinteressene gjennom at hovedstiene blir holdt åpne for ferdsel. Det vil også være riktig å ha kontakt med kommunen som viltmyndighet for vurdering av evt. konsekvenser av gjerding for viltinteresser. Oppføring av sanketrøer må vurderes i forhold til mulig avrenning mot vassdrag.

Etablering av vanningsplasser og foringsplasser for beitedyr § 7 f

Ved en eventuell dispensasjon for dette må en vurdere fare for tråkkskader på vegetasjon, antall dyr som sokner til plassene, samt avrenning til vassdrag.

Dersom det skal settes opp gjerder innenfor automatisk fredete kulturminner, må dette avklares med Innlandet fylkeskommune.

Uttak av vann til jordbruksvanning fra Eriksrudtjernet for eiendommer som nevnt i § 2 - § 7 g

Det er signalisert behov fra enkelte av grunneierne jf § 2, om å kunne ta noen vatn fra tjernet med traktorpumpe for å supplere vanning på innmark. Det vil bli gitt dispensasjon for dette etter søknad inntil et omfang som ikke påvirker vannstanden i Eriksrudtjernet nevneverdig. Å holde jevn vannstand i tjernet er viktig for å bevare stabile livsvilkår for kransealgen.

Opplag av båter § 7 l

Det er anledning til å gi tillatelse til dette etter søknad. I en tiltalelse bør en ha som vilkår at dette ikke skjer på den sentrale delen av badeplassen. Det vil bli gitt flerårig tillatelse for dette.

Forhold knyttet til kraftledning § 4, h, i, § 7 o og p.

Forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon oppgradering og fornyelse av kraftanlegg. Dette kan skje gjennom å heve spenningsnivå og øke linjetverrsnittet uten søknad dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Tiltak som gjør at kraftgatene må økes i bredde, vil påvirke verneformålet og vil være søknadspliktig. Det vil være ønskelig å bruke beltegående kjøretøy utenfor traktorvegene (fig 5), jf retningslinjer for motorferdsel.

§ 8 Generelle dispensasjonsbestemmelser

Etter § 48 kan forvaltningsmyndigheten gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Det følger av forarbeidene til naturmangfoldloven at den generelle dispensasjonsbestemmelsen i § 48 ikke kan anvendes for å utvide den rammen som er trukket opp i vernevedtaket. Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutses eller spesielle/særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. I første rekke gjelder dette bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser. § 48 første alternativ dekker tilfeller hvor verneformålet og verneverdiene tåler enkeltstående avvik fra vernebestemmelsene.

8. Litteratur

Artsdatabanken 2018. Norsk rødliste for naturtyper 2018.

Artskart. Hentet 20.2.2023 fra <http://artskart.artsdatabanken.no/>

Brandrud T. E., Dima B., 2018. Naturverdier for lokalitet Eriksrudtjernet, registrert i forbindelse med prosjekt Kalkskog Oppland 2017. NaRIN faktaark. BioFokus.

Kistefos; Høitomt, G. 2023. Skjøtselsplan for Eriksrudtjernet NR. 15. mars 2023

Lovdata. 2021. Forskrift om vern av Eriksrud naturreservat, Vestre Toten kommune, Innlandet.

Vedlegg: Bilder av skogbilveier/ tilstand – samt innretninger i verneområdet

Vedlegg: bilder som dokumenterer tilstand

Bilde – parti skogbilveg 1 på gnr/bnr...

xxx Bilder tas av Statsforvalteren i mai 2023 før planen blir ferdig godkjent

Bilde – parti skogbilveg 2 på gnr/bnr...

xxx Bilder tas av Statsforvalteren i mai 2023 før planen blir ferdig godkjent

Bilde – klopp1 på gnr/blr...

xxx Bilder tas av Statsforvalteren i mai 2023 før planen blir ferdig godkjent

Bilde – bålplass på gnr/blr...

xxx Bilder tas av Statsforvalteren i mai 2023 før planen blir ferdig godkjent

Bilde – gapahuk på gnr/bnr...

xxx Bilder tas av Statsforvalteren i mai 2023 før planen blir ferdig godkjent

Bilde – demning i Eriksrudtjernet på gnr/bnr...

xxx Bilder tas av Statsforvalteren i mai 2023 før planen blir ferdig godkjent